

Ірина Кулага
канд.екон.наук, доцент
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Київ, Україна

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ПОТЕНЦІАЛ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ BIG DATA

Цифрова трансформація докорінно змінює інформаційне поле національної економіки, що змушує переосмислити звичні методи дослідження. Сучасна аналітика швидко переорієнтовується на роботу з потоковими масивами даних з використанням алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту (ШІ), що дає змогу приймати управлінські рішення практично в реальному часі.

Сьогодні дані трансформувалися у повноцінний економічний актив та стратегічний ресурс розвитку. Завдяки інструментам Big Data аналітики можуть інтегрувати інформацію з абсолютно різних джерел, вчасно помічати структурні зрушення на ринках і будувати точніші макроекономічні прогнози.

Аналітика нового покоління дозволяє розробляти випереджаючі сценарії для мінімізації ризиків у нестабільному ринковому середовищі. Особливого значення цей процес набуває у публічному управлінні, де відкритість та інтеграція державних даних формують нову якість інформаційного простору. Завдяки вільному доступу до державних інформаційних масивів приватний сектор отримує надійні орієнтири для власного стратегічного планування, що суттєво згладжує інформаційну асиметрію на ринках. У результаті така синергія не лише підвищує обґрунтованість бізнес-рішень, а й помітно знижує трансакційні витрати, спрощує операційну діяльність підприємств та стимулює загальну ділову активність у країні.

Інтеграція штучного інтелекту виводить аналітичну роботу на якісно інший рівень, оскільки алгоритми здатні помічати неочевидні взаємозв'язки всередині великих масивів макроекономічних показників. Нейромережі вже активно доводять свою ефективність під час оцінювання інвестиційних трендів, моделювання ринкової кон'юнктури та управління фінансовими ризиками. За оцінками експертів Міжнародного валютного фонду, поширення інтелектуальних систем призведе до трансформації або часткової автоматизації майже 40% робочих місць у світі, тоді як у розвинених країнах у зону технологічного впливу ШІ підпаде близько 60% зайнятого населення [1]. Ці цифри наочно ілюструють глибину структурної перебудови, яка супроводжує сучасний технологічний етап.

Головним економічним наслідком цього процесу є суттєве зростання продуктивності праці та капіталу, а також усунення штучних адміністративних бар'єрів. Фахівці Світового банку у звіті «Digital Progress and Trends Report 2025» зазначають, що ШІ здатний стати потужним прискорювачем економічної

динаміки [2]. Однак цей потенціал неможливо реалізувати без розвитку якісної інфраструктури, системних інвестицій у перенавчання працівників та формування адаптивного законодавчого поля. За таких умов саме точність та швидкість аналітичного супроводу стають головними чинниками успіху державної економічної політики.

Водночас варто враховувати, що позитивний економічний ефект від автоматизації процесів має відкладений характер. Концепція J-кривої продуктивності доводить, що масштабні цифрові інвестиції рідко дають миттєвий результат. Існує певний часовий лаг, необхідний для глибокої розробки нових процесів, адаптації людського капіталу та трансформації інститутів під вимоги нових технологій [3]. Розуміння цього ефекту є критично важливим для стратегічного планування, адже воно дозволяє уникнути помилкового згортання реформ на першому, найбільш складному етапі адаптації.

Ефективність подолання цієї адаптаційної фази безпосередньо залежить від зрілості зовнішнього інституційного середовища, оскільки локальні процеси цифровізації не можуть відбуватися ізольовано від глобальних трендів. З огляду на це, ефективне використання інформаційного потенціалу вимагає розробки чітких міжнародних та національних правил управління даними. У глобальному моніторингу ООН «UN E-Government Survey 2024» зафіксовано, що середнє світове значення індексу EGDІ досягло відмітки 0,6381. При цьому частка населення планети, яка залишається в межах країн із низьким чи середнім рівнем цифровізації, суттєво скоротилася з 45,0% у 2022 році до 22,4% у 2024 році [4]. Така тенденція підтверджує, що у світі швидко формується надійний інформаційний фундамент для прийняття стратегічних рішень.

Таким чином, технології великих даних та інструменти штучного інтелекту є не просто технічними новаціями, а основою для формування нової аналітичної парадигми. Завдяки подоланню інформаційної асиметрії ринків та оптимізації управлінських процесів цей інструментарій дозволяє перейти до якісно іншого рівня стратегічного прогнозування. Попри об'єктивне існування часових лагів на етапі адаптації, саме масштаби та глибина впровадження аналітичних методів нового покоління зрештою визначатимуть рівень стійкості та конкурентоспроможності національних економік в умовах глобальних кризових шоків.

Література

1. International Monetary Fund. Gen-AI: Artificial Intelligence and the Future of Work. Staff Discussion Note SDN/2024/001. Washington, DC : IMF, 2024. URL: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/SDN/2024/English/SDNEA2024001.ashx> (дата звернення: 03.06.2026).
2. World Bank. Digital Progress and Trends Report 2025. Washington, DC : World Bank, 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/dptr2025-ai-foundations> (дата звернення: 03.06.2026).
3. Brynjolfsson E., Rock D., Syverson C. The Productivity J-Curve: How Intangibles Complement General Purpose Technologies. National Bureau of Economic

Research. 2018. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w25148/w25148.pdf (дата звернення: 03.06.2026).

4. United Nations. UN E-Government Survey 2024: Accelerating Digital Transformation for Sustainable Development. New York : United Nations, 2024. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2024> (дата звернення: 03.06.2026).

Олена Литовченко
канд.екон.наук, доцент
Харківський національний
університет імені В.Н. Каразіна
Харків, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ АНАЛІТИЧНИХ ПРОЦЕДУР В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ

Сучасна економічна система функціонує в умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, експоненційного зростання обсягів даних та підвищення складності управлінських рішень. У таких умовах традиційні підходи до бізнес-аналітики, що базуються на ретроспективному аналізі та статичних моделях, поступово втрачають ефективність, що зумовлює необхідність впровадження нових технологічних рішень, серед яких ключове місце займає генеративний штучний інтелект.

Генеративний штучний інтелект розглядається як клас моделей машинного навчання, здатних створювати нові дані на основі навчальних вибірок, включаючи текстові, числові та структуровані дані. Його розвиток суттєво трансформував підходи до обробки інформації в економічних системах, оскільки дозволив перейти від класичного аналізу даних до їх автоматичної інтерпретації та генерації аналітичних висновків. Як зазначають Feuerriegel та співавтори, генеративний штучний інтелект формує нову парадигму цифрової трансформації, в якій аналітичні системи переходять від описової функції до генеративної та рекомендаційної [1].

У сфері управління бізнесом генеративний штучний інтелект стає інструментом автоматизації широкого спектра аналітичних процедур, які традиційно вимагали значних часових і людських ресурсів. До таких процедур належать первинна обробка даних, формування звітності, інтерпретація показників ефективності, виявлення аномалій та побудова прогнозних сценаріїв. Використання великих мовних моделей дозволяє виконувати ці завдання через природну мову, що істотно спрощує доступ до аналітики та знижує вимоги до технічної підготовки користувачів [2].

Важливим напрямом застосування генеративного штучного інтелекту є підтримка процесів прийняття управлінських рішень. Великі мовні моделі